

Familie Abraham Wilkens

Abraham Wilkens en Regina Gras Bron: Privécollectie A.M. Wilkens

Zij kwamen naar Zierikzee met daadkracht en ondernemingszin, werkten hard en hadden een bijzondere plaats veroverd in Zierikzee. Daar kwam in 1942 een abrupt einde aan.

Dit waren hun namen:

Breedstraat 10:

Abraham Wilkens geboren op 28-10-1874, op 5-2-1943 op 68-jarige leeftijd in Auschwitz vermoord;
Selma Wilkens geboren op 7-6-1904, op 2-7-1943 op 39-jarige leeftijd in Sobibor vermoord;
Adolph Abraham Wilkens geboren op 28-11-1914, op 31-3-1944 op 29-jarige leeftijd vermoord ergens in Polen;

Hofferstraat 38:

Izaak Abraham Wilkens geboren op 19-5-1905, op 28-5-1943 op 38-jarige leeftijd vermoord in Sobibor ;
Estella Lina Israëls geboren op 17-4-1907, op 28-5-1943 op 36-jarige leeftijd vermoord in Sobibor;
Bertha Regina Wilkens geboren op 13-8-1936, op 28-5-1943 op 6-jarige leeftijd vermoord in Sobibor;

En dit is hun verhaal.

Abraham Wilkens was de oudste zoon (van 5 kinderen: verder Sara, Joseph, Mozes en Jetje) van Izaak Wilkens (geb Den Haag 9-10-1841) en Lena Frenk (geb Zierikzee 4-11-1841). Lena was een zuster van Maria Abraham Frenk en dus tante van Betje Frenk en van Abraham Simon Frenk. Deze woonden op de Maarstraat (zie aldaar)

Abraham Wilkens (geb 's-Gravenhage 28-10-1874) woonde eerst in bij de familie Frenk (bij zijn tante Maria Abraham) op Maarstraat 15. (zie aldaar). Op 20-3-1900 vertrok hij naar 's-Gravenhage . Op 24 augustus 1903 trouwde hij in Gulpen (L) met **Regina Gras** (geb Bastheimden 29-11-1872). Abraham was toen van beroep veehandelaar.

Regina was de dochter van Joël (Jo) Gras en Sara Wollmann.

(Bron: Regionaal Historisch Centrum Limburg, BS Huwelijk, arch 12.034, reg nr 26, aktenr 14)

Abraham begon een slagerij in de Sint Domusstraat 42 (toen C143), maar woonde later in de Breedstraat 10 (toen C562).

Lees dit aandachtig.
Wie niet waagt, die wint niet.

2 Schapen cadeau of dertig gulden in contanten.
Lamsslagerij A. WILKENS, St. Domusstraat.

Van af Donderdag 21 Juli geeft ondergeteekende op minstens 2 pond Schapenvleesch cadeau een **Bon**, waarvoor men kans geniet 2 beste Schapen te winnen of 15 gulden voor elk Schaap. De Verloting zal onder toezicht van een bevoegd beambte plaats hebben den laatste Donderdag van de Zierikzeesche Kermis.

Ook is dagelijks verkrijgbaar Schapenvet 15 cent de 5 ons.
Aanbevelend UEd. dw. dr. **A. WILKENS, St. Domusstraat.**

Groote Afslag Schapenvleesch 25 ct. de 5 ons.
Groote Afslag Schapenvleesch 25 ct. de 5 ons.

Let wel op het juiste adres **A. WILKENS, St. Domusstraat.**

Abraham deed op slagersgebied goed van zich horen, getuige de vele advertenties en manieren om de aandacht te vestigen op hun slagerszaak in de Sint Domusstraat

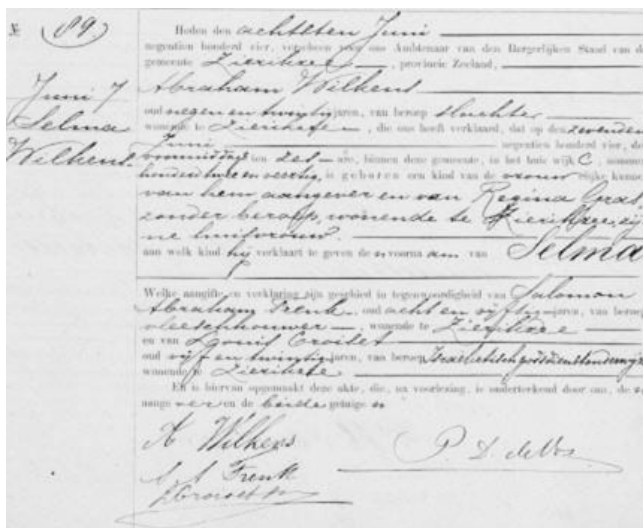
Bron: Zierikzeesche Nieuwsbode 19-7-1904

Volgnummer	Dagteekening en jaar der inschrijving	FAMILIENAAM. (Familienaam der Vrouw.)	VOORNAMEN. (Voluit geschreven.)	M. (Mannikje) v. (vrouwe) v. (vrouwe) v. (vrouwe)	Betrekking van elken persoon tot het hoofd van het huizezinn. (Niet in te schrijven voor afzonderlijk foratida)	Dagteekening en jaar der geboorte.	Geboorteplaats. (Met aanwijzing der provincie voor inboorlingen, van het land voor vreemdelingen.)	Burgerlijke s	
								Tyden de inschrijving.	Veranderingen en hare
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
1	10 okt 1914	Wilkens	Abraham	en	indien	28 okt 1874	Zierikzee		
2	10	Gras	Regina	v	indien	29 okt 1872	Baschem		
3	10	Wilkens	Telma	v	indien	7 juni 1904	Zierikzee		
4	10	~~Wilkens~~	~~Leuk Abraham~~	en	indien	19 mei 1905			
5	10	~~Wilkens~~	~~Sara~~	v	indien	19 sept 1906			
6	10	~~Wilkens~~	~~Norman Abraham~~	en	indien	15 okt 1910			
7	10	Wilkens	Adolph Abraham	en	indien	28 nov 1914			
8	10	Wilkens	Herminie Abraham	v	indien	15 Oct 1910			

Bron: Gezinskaart gemeentearchief Zierikzee blad 292

Kerk- nootschap. (Elk bepaald op te geven.)	Ambt, Beroep of Bedrijf. <small>Bij bedrijven vermelden of de persoon daarin als hoofd (hetzij voor eigen, hetzij voor anderer re- kening) (H) werkzaam is, dan wel als onder- geschikt. (O).</small>	Huizing. (Straat, gracht enz., wijk, huisnummer.)	Dag- teekening en jaar der vestiging in de Gemeente.	Vorige Woonplaats. <small>(Met aanwijzing der provincie voor in- boorlingen, het land voor vreem- delingen.)</small>	Dag- teekening en jaar van het vertrek uit de Gemeente.	Waarheen vertrokken. <small>(Gemeente en pro- vincie voor inboor- lingen, het land voor vreemdelin- gen.)</small>	Dag- teekening en jaar van het overlijden.	Opgaven omtrent het wettig domicile.	Aanmerkingen.
11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.
	Volgensachter	Baanmarkt C 143 Breeham C 562							
18. 11. 1934					23 Aug 24	Schiedam (24)			
19. 11. 1934					2 Aug 28	Voorburg (14)			
20. 11. 1934					16 Aug 1930	Voorburg (34)			
21. 11. 1934					5 Mei 1938	Amsterdam			nie W/p 293/i

In de jaren daarna kregen Abraham en Regina vijf kinderen: Selma, Izaak Abraham, Lena, Herman Abraham en Adolph Abraham.

1. Selma, geboren
Zierikzee 7-6-1904

Bron: Gemeentearchief Zierikzee
Geboorten 8-6-1904 nr 89

Bram Wilkens (zoon van Herman) over Selma tijdens de oorlog: "Selma is ook naar Amsterdam gegaan. Ze woonde niet bij ons. Ik heb haar wel ontmoet. Ze kwam dan met m'n vader praten, natuurlijk, het was een angstige tijd. Ik weet niet waar ze terecht kwam."

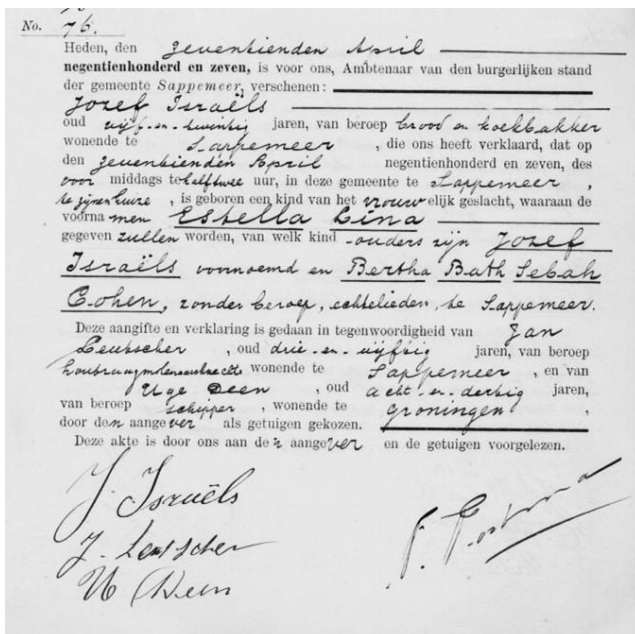

2 Izaak Abraham, geboren 19-5-1905

Bron: Gemeentearchief Zierikzee, Geboorten 19-5-1905 nr 80

Izaak Abraham trouwde op 20-3-1934 in Winschoten met Estella Lina (Stella) Israëls. Zij was geboren in Sappemeer op 17-4-1907 als dochter van Jozef Israëls (Hoogezand 9-1-1882,) en Bertha Bath Sebah Cohen (Veendam 2-9-1877, Winschoten 11-8-1934). Zij was het tweede kind (van vijf) uit het gezin:

1. Mourits Israëls, geb Sappemeer 26-7-1905, overl Auschwitz 19-11-1942; trouwde op 13-2-1930 met Jenni Cohen (1907-1942)
2. Estella Lina Israëls, geb Sappemeer 17-4-1907, overl Sobibor 28-5-1943
3. Julius Israëls, geb Sappemeer 24-11-1908, overl Dorohusk, Polen 30-11-1943; trouwde met Sara Drielsma (1909-1943)
4. Froukje Isalina Israëls, geb Sappemeer 13-10-1910, overleefde de oorlog
5. Isidoor Israëls, geb Stadskanaal, gem Wildervank 27-6-1915, overl Tel Aviv 2-2-1984; trouwde op 25-10-1946 in Den Bosch met Anna Elisabeth Gotlieb (geb Den Bosch 4-12-1925)

Bron: Geb 17-4-1907 Sappemeer aktenr 76

Estella (Stella) in december 1925

Isaac Wilkens fietsend op de Oude Haven in Zierikzee ca 1935

Bron: privécollectie A.M. Wilkens

Het bruidspaar Isaac Abraham Wilkens en Estella (Stella) Lina Israëls
1934

Bron: Privécollectie B. Israels

In plaats van kaarten.
ONDERTROUWD:
IS. WILKENS
en
ESTELLA ISRAËLS.
Zierikzee, Nieuwe Boogerdstraat C 178

Bron: Zierikzeesche Nieuwsbode 28-3-1934

Adres is nu Havenplein 14 (Oude Haven D376)

Bron: Zierikzeesche Nieuwsbode 2-3-1934

Adres is nu Nieuwe Boogerdstraat 40 (C173)

GETROUWD:
IS. WILKENS
en
E. ISRAËLS,
die, mede namens wederzijdsche familie,
hartelijk dank zeggen voor de vele
blijken van belangstelling, voor en bij
hun huwelijk ondervonden.
Zierikzee, Maart 1934.
Oude Haven D 376.

1934

Heden zintig Maart

15 negentienhonderd vier en dertig, zijn voor mij, Ambtenaar van den burgerlijken stand der gemeente WINSCHOTEN, in het huis der gemeente verschenen ten einde een huwelijk aan te gaan:

Maak Abraham Wilkens,

oud achtenzintig jaren, slager,
geboren te Zierikzee en wonende te Zierikzee,
meerderjarige zoon van Abraham Wilkens,
oud negenveertig jaren, slager en van
Pregina Graas, zonder beroep, beiden
wonende te Zierikzee

en Isabella Rina Israëls,

oud zesentwintig jaren, zonder beroep,
geboren te Sappemeer en wonende te Winichoten,
jarige dochter van Jozef Israëls, oud tweeveertig jaren,
Sakker en van Bertha Bath Lebasch Cohen,
oud zestienveertig jaren, zonder beroep, beiden wonende te Winichoten.
De vader van den bruidegom en de ouders der
bruid, hierbij tegenwoordig, verklaarden toe te stemmen,
in dezen toestand, terwijl de moeder van den bruidegom
hare toestemming overkende bij alle, op dien Maart
dezes jaars verleden, van de Ambtenaar van den
Burgerlijken Stand van Zierikzee
De afkondiging van dit huwelijk is onverhindert geschied alhier en te Zierikzee
op den derden Maart

laatstleden.

Ik heb de aanstaande echtgenooten afgevraagd of zij elkander aannemen tot echtgenooten en getrouwelijk alle de plichten zullen vervullen, welke door de wet aan den huwelijken staat verbonden zijn. Nadat deze vragen door hen bevestigend beantwoord werden, heb ik, in naam der wet, uitspraak gedaan, dat zij door het huwelijk aan elkander zijn verbonden.

Als getuigen waren tegenwoordig:

Maurits Israëls, oud achtenzintig jaren,
slager en Julius Israëls, oud vijftienzintig
jaren, Sakker, broeders der bruid, wonende
te Winichoten

Waarvan akte, welke overeenkomstig de wet is voorgelzen.

Wilke Israëls
I. Wilkens
E. Israëls
P. Cohen
en Israëls

J. H. Andriessen

Bron: Huw Sappemeer 1934 / aktenr 15

Volgsnummer.	Dag-teekening en jaar der inschrijving.	FAMILIENAAM. (Familienaam der Vrouw.)	VOORNAMEN. (Voluit geschreven.)	Geslacht. M. (mannelijk) V. (vrouwelijk)	Betrekking van elken persoon tot het hoofd van het huisgezin. (Staat in te vullen voor afzonderlijk levende.)	Dag-teekening en jaar der geboorte.	Geboorteplaats. (Met aanwijzing der provincie voor inboorlingen, van het land voor vreemdelingen.)	Burgerlijke H. (gehuwd) W. (weduwe) B. (gescheid echt.)	Tijdens de inschrijving. Veranderingen
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	
1.	20 maart 1934	Wilkens	Isaïch Abraham	♂	hoofd	19 Mei 1905	Kieunkree (26)	H	
2.	id.	Isaïels	Estella Rina	♀	vrouw	17 April 1907	Sappeneer (7)	H	
3.	14 Aug. 1936	Wilkens	Bertha Regina	♀	dochter	13 Aug 1936	Kieunkree		

Bron: Gezinskaart gemeentearchief Zierikzee blad 293

Kerk-schap.	Ambt, Beroep of Bedrijf.	Huizing.	Dag-teekening en jaar der vestiging in de Gemeente.	Vorige Woonplaats.	Dag-teekening en jaar van het vertrek uit de Gemeente.	Waarheen vertrokken.	Dag-teekening en jaar van het overlijden.	Opgaven omtrent het wettig domicilie.	Aanmerkingen.
11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.
id.	slager (v.)	~~Dycker~~ Haver L 376 Hoffplein B 151 1/2	20 maart 1934	Kieunkree (9)					Komt van Wf

Hofferstraat 38 in 2016

Geboren:
BERTHA REGINA,
Dochter van I. WILKENS en
E. WILKENS—
 Israëls.
 Zierikzee, 13 Augustus 1936.

Isaak en Estella kregen een dochter Bertha Regina op 13-8-1936

Bron: Zierikzeesche Nieuwsbode 14-8-1936

Izaak Abraham en Estella Lina (Ella) woonden eerst op Havenplein 14 (toen Oude Haven D376) en verhuisden in het najaar van 1934 naar Hofferstraat 38 (toen Hofferplein B 151), waar zij in 1942 ook nog woonden toen zij weg moesten naar Amsterdam.

Het Hofferplein
(1920-1930)

Bron: Beeldbank
Zierikzee

Bertha was 6 jaar toen. Het onderstaande boekje was van haar.

De Avonturen van Kobus Knabbel, een jeugdboek uit 1941 / 1942, in de vorm van een zogenaamd Leporello, een zigzagboek. Auteur: El Pintor, pseudoniem voor het kunstenaarsechtpaar Anna (Galinka) Ehrenfest (1910-1979) en Jacob Kloot (1916-1943)
 Bron: privécollectie A.M. Wilkens

Dit portret van Kobus Knabbel
 Toont een vlot, sportief konijn
 Dat het avontuur ging zoeken
 Buiten in de zonneschijn.

Kobus Knabbel, pas van school af,
 Zwierf alleen door 't wijde veld.
 „Ik heb niemand nu meer nodig”,
 Sprak hij als een koene held.

„Ik ga eerst het zwaantje maken
 Aan die dikke wilgentak.”
 Zo dacht Kobus en hij deed het.
 Tjonge, dat ging met gemak.

Kobus Knabbels fraaie hoogstand
 Ging gesmeerd: „Wat is dat fijn”,
 Schreeuwde Kobus, „Wat is dat een
 Mooie zwaan voor een konijn”.

Toch was hij nog niet tevreden
Verder lokte hem de top,
't Vogelbeestje liet hij vliegen
En hij zocht het hogerop.

Niets kon hem, den held, weerhouden
Heel de wereld zou het zien,
Alle dieren zouden paf staan,
't Kwam wel in de krant misschien.

Kijk, daar is de top beklommen
Kobus heeft zijn doel bereikt,
Hij gaat rustig er bij zitten,
Let eens op, hoe blij hij kijkt.

Stevig houdt Ontdekker Knabbel
Zich nog aan de takken vast,
Want van hoogteduizelingen
Heeft hij wel een beetje last.

„Nee”, zegt Kobus, „dat bestaat niet,
Kobus Knabbel is een held
Van het soort waarover meester
Ons zo dikwijls heeft verteld”.

Kobus kan zelfs kunstjes maken
Boven op zijn hoge post,
Kobus zal de wereld tonen
Dat hem dit geen moeite kost . . . .

Kobus sloeg zich op zijn bloesje
Vol van trots en overmoed,
„Verder moet ik”, zo dacht Knabbel,
„In die tak daar is 't pas goed,

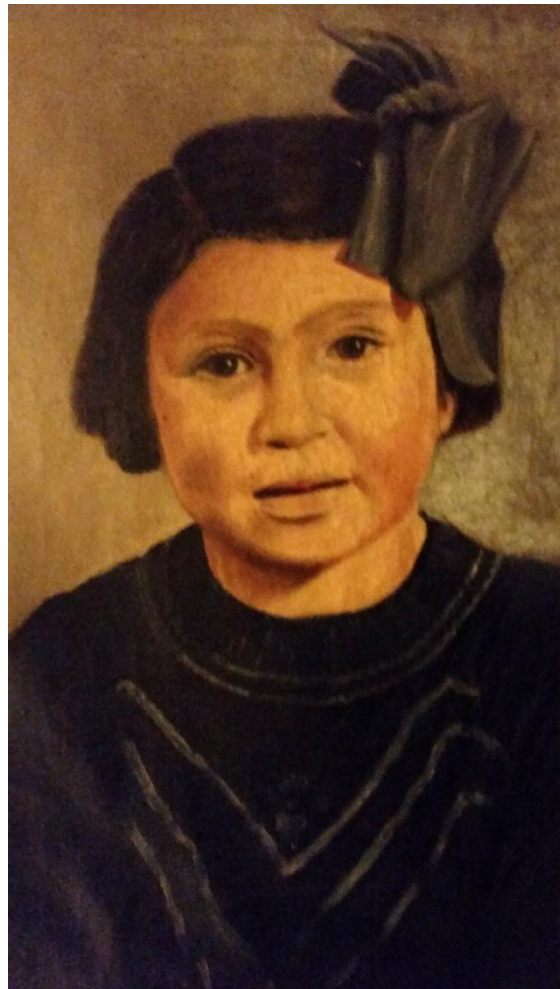
„Daar zingt een kanariepietje
En dat wil ik vangen gaan.”
Onze held bleef niet lang zeuren,
Zo gezegd en zo gedaan.

Maar dat zal niet lang meer duren
Kobus staat vol brandie daar.
„Laat de katten nou maar komen,
'k Eet ze op met huid en haar,

Niemand is er die me aan kan,
Ik ben Kobus, het Konijn
Zou er in de hele wereld
Nòg zo'n stoere Knabbel zijn?”

Bertha Regina (schilderij)

Bron: privécollectie B. Israëls

A.M. Wilkens (Bram), een zoon van Herman Abraham Wilkens, zie hieronder, zegt hierover in een interview:

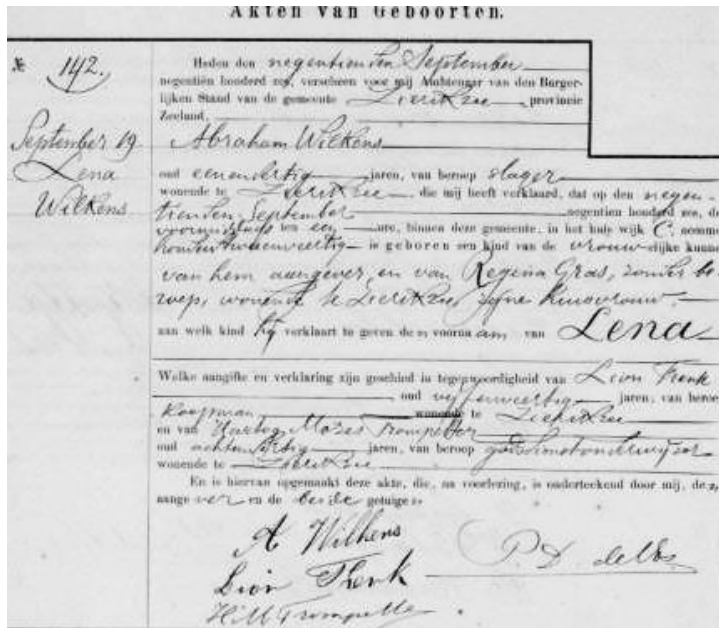
“Dit is eigenlijk een wonder. Want wat is er gebeurd. Dat verhaal van het Avontuur van Kobus Knabbel is van m'n nichtje Bertha, die met haar vader(Isaak) en moeder (Estella) in Amsterdam was – ze hebben zich zelf aangegeven omdat ze dachten dat ze naar een werkkamp in Polen gingen; ze hebben nog afscheid genomen, ik kan het nog helemaal voor me halen, ze was net zo oud als ik – dat verhaal van Kobus Knabbel, een soort sprookje, dat heeft zo'n 70 jaar op een opslagzolder van het Leger des Heils gelegen. Er staat iets achterop geschreven: ter nagedachtenis aan Bertha Wilkens, adres zo en zo in Zierikzee, dat ze weggehaald zijn. Het is in Amsterdam gevonden, het is misschien per ongeluk achtergebleven. Ergens terechtgekomen, ik weet niet waar en via via bij het Leger des Heils; toen ze daar een paar jaar geleden die zolder opruimden is er daar iemand zo clever geweest, die het opgestuurd heeft naar het gemeentearchief van Zierikzee. Er zat ook nog een portret bij, volgens de archivaris de heer Uil hier, vermoedelijk van Estella Lina Israëls, de moeder van Bertha. Het heeft nog wel moeite gekost om het origineel te verkrijgen maar dat is uiteindelijk goed gekomen. Het hangt hier nu, als het in het archief gebleven was, had waarschijnlijk niemand er meer naar omgekeken. Wonderlijk hé, in '43 weggehaald, in 2015 komt het weer boven water. ... Dat portret is voor 100000% van m'n tante.

Ik zie ze nog voor ons staan aan de Churchill-laan. Ze zeiden, we gaan misschien een beter leven tegemoet als we naar Duitsland of Polen gaan. Zo hebben we afscheid genomen. Mijn moeder had nog warme dingen voor ze gemaakt, warme sloffen en handschoenen en zo. M'n vader had ook nog wel het idee om ze op te volgen om ons ook aan te geven. Maar daar is op een of andere manier niets van gekomen, waarschijnlijk omdat hij in de gaten kreeg wat er aan de hand was.”

Bertha Regina

Bron: privécollectie B. Israëls

3 Lena, geboren op 19-9-1906 in Zierikzee

Bron: Gemeentearchief Zierikzee, Geboorten 19-9-1906 nr 142

Lena vertrok op 28-8-1924 naar Schiedam. Ze was daar winkeljuffrouw. Zij woonde in bij de familie Goldsmid op de Bilderdijkstraat 52b, maar verhuisde op 27-10-1926 naar de Hoogstraat 113, waar zij inwoonde bij de familie Lafeber. Zij trouwde later op 25-1-1933 met de 30-jarige Jan de Ruiter, zoon van Jan de Ruiter en Maria Lammerse. Deze was kapper en was sinds 1925 eigenaar van een kapperszaak in de Lange Kerkstraat 15 in Schiedam (nu Land van Belofte 13). Jan de Ruiter overleed op 23-2-1963. Lena was toen nog in leven. (Bron: gemeentearchief Schiedam akte nr 158).

Het feit dat Lena niet joods getrouwd was, was vermoedelijk de reden dat zij de oorlog overleefde.

Het interieur van de kapperszaak van Jan de Ruiter in 1950; de man achterin de zaak met bril is Jan de Ruiter, de man van Lena

Bron: Beeldbank gemeentearchief Schiedam

Volgnummer.	GESLACHTSNAAM.	VOORNAMEN. (Voluit geschreven).	Geslacht. Betrkking tot het hoofd van het gezin.	Geboorte- tijd.	Geboorte- plaats. (Met aanwijzing der provincie, van het land voor vreemdelingen).	Burgerlijke staat. H. (getrouwd). W. (weduwen- staat). T. (gescheiden). Z. (ontb.na 5.). Kerkgenootschap of vereniging met godsdienstig doel.	AANMERKINGEN.
	Wilkens	Lena		19/9/06/Zierikzee			

Bron: Gemeentearchief Schiedam

Volgnummer	BEROEP.	HUIZING.	Dagtekening en jaar van inschrijving.	Vorige woonplaats. (Met aanwijzing der provincie, van het land voor vreemdelingen)	Dagtekening en jaar van afschrijving.	Waarheen vertrokken. (Met aanwijzing der provincie, van het land voor vreemdelingen).	Dagtekening en jaar van overlijden.	Nationaliteit.
+	winkeljuff.	Bilderdijkstr. 52 bij Goldsmid	28/8/24	Schiedam	27/10/26	Schiedam	25/1/33	Hoozelaarsstr. 113 bij Lafeber.

Op heden den vijfen twintigsten Januari _____
negentien-honderd-drie-en-dertig, zijn voor Ons ondergeteekende, Ambtenaar van den Burgerlij-
ken Stand te SCHIEDAM, in het Huis der Gemeente verschenen, ten einde een huwelijk aan te gaan:

Jan de Ruiter

oud dertig jaren, van beroep kapper, geboren en
wonende alhier, meerderjarige zoon van Jan de
Ruiter en Maria Kommerse, beiden overleden, en
Lena Wilkens

oud zes en twintig jaren, zonder beroep, geboren te Lier-
iksee en wonende alhier, meerderjarige dochter
van Abraham Wilkens, slager en Regina Gras,
zonder beroep, beiden wonende te Lieriksee

De afkondiging van dit huwelijk heeft alhier zonder stuiting plaats gehad op den
veertienden Januari van dit jaar _____

En hebben de verloofden aan Ons overgelegd hunne geboorte-akten en een akte
waarin blijkt dat in dit huwelijk wordt toege-
stemd door de ouders van de bruid.

Waarna Wij hun in het openbaar hebben afgevraagd of zij elkander aannemen tot echtgenoo-
ten en getrouwelijk alle de plichten zullen vervullen, welke door de wet aan den huwelijken staat
verbonden zijn, hetwelk door hen uitdrukkelijk met ja beantwoord zijnde, hebben Wij, in naam der
wet, uitspraak gedaan, dat zij door den echt aan elkander verbonden zijn, in tegenwoordigheid van
Selma Wilkens, oud acht en twintig jaren, zonder be-
roep, zuster van de bruid, wonende te Lieriksee en Pieter
de Ruiter, oud acht en veertig jaren, collecteur by de Teik-
nische bedrijven, broeder van den bruidegom, wonende alhier.

Waarvan akte, welke overeenkomstig de wet is voorgelezen.

J. de Ruiter

L. Wilkens

S. Wilkens

P. de Ruiter

De Ambtenaar,

M. G.

Huwelijksakte van Jan de Ruiter en Lena Wilkens

Bron: Gemeentearchief Schiedam

AKTEN VAN GEDOORTEN.

№ 137 October 15 Herman Abraham Wilkens	Hele den <u>vijftienden October</u> negentien honderd tien, verscheen voor mij Ambtenaar van den Burger- lijken Stand van de gemeente <u>Zierikzee</u> , provincie Zeeland,
	<u>Abraham Wilkens</u> oud vijf en dertig _____ jaren, van beroep <u>slachter</u> , woonende te <u>Zierikzee</u> , die mij heeft verklaard, dat op den <u>vijftien</u> <u>den October</u> _____ negentien honderd tien, des vóór _____ middags ten <u>vier</u> ure, in een der gemeente, in het huis wijk <u>C</u> , nummer <u>honderd twee en zestig</u> is geboren een kind van de <u>mannelijke</u> kant, <u>van hem aangegeven en van Regina Appel, terden de</u> <u>roep, wovende te Zierikzee, terne huisnummer</u> _____
	aan welk kind <u>hy</u> verklaart te geven de <u>voornamen</u> van <u>Herman</u> <u>Abraham</u>
	Welke aangifte en verklaring aijn geschied in tegenwoordigheid van <u>Abraham</u> <u>Frank</u> _____ oud vijf _____ jaren, van beroep <u>Kapitein</u> _____ woonende te <u>Zierikzee</u> en van <u>Abraham Appel</u> oud twee en zestig _____ jaren, van beroep <u>koopman</u> woonende te <u>Zierikzee</u>
	En is hiervan opgemaakt deze akte, die, na voorlesing, is ondertekend door mij, de aangegeven en de beide getuigen
	<u>A. Wilkens</u> <u>H. Frank</u> <u>A. Appel</u>

4 Herman
 Abraham, geboren
 15-10-1910

Bron: Gemeentearchief
 Zierikzee, Geboorten 15-
 10-1910 nr 137

Herman Abraham vertrok op 2-8-1928 naar Voorburg (militaire dienst?), kwam in augustus 1930 terug naar Zierikzee, maar vertrok nogmaals op 5-5-1931, nu naar Amsterdam en trouwde daar op 13-1-1932 met Maria Theresia Theodora Stuster (weduwe van Hendrik Willem Rosier, dr van Johannes Hendricus Stuster en Johanna Maria Jansma). (Bron: N-H-Archief Haarlem, fol 7, reg 8).

Bram (zoon van Herman): "Ik weet niet waarom m'n vader in Voorburg heeft gezeten. Hij is weer naar Zierikzee gekomen en heeft het waarschijnlijk niet kunnen verwerken en toen is hij naar Amsterdam gegaan. Hij was kapper. Hij zal het vak ergens geleerd hebben"

Herman Abraham en zijn echtgenote woonden in Amsterdam op diverse adressen, op 12-7-1939 in de 2^e Jan van der Heijdenstraat 47 III. In die tijd kregen zij twee kinderen: Hans (geboren op 23-4-1932) en Abraham Maria (geboren op 7-9-1936). In de oorlog werd er nog een zoon Hendrikus Johannes Maria (geboren 28-6-1943) en na de oorlog nog een dochter Margaretha Regina Selma Maria (geboren 1-12-1946).

Later, in 1964, is Herman gescheiden en in hetzelfde jaar hertrouwd met Helena Wilhelmina Hendriks. Herman heeft de oorlog, samen met zijn gezin, overleefd, dankzij het feit dat hij katholiek geworden was en gemengd gehuwd was.

1) Vergel. met gebakte (dagt. en g.) No. 137, 1D339AA 13		2) Gezinsv.	
3) Gesl. n. a. Wilkens--		7) Beroep (h-o) kapper(o) cond G Tra schoenmaker(o)-	
Voorn. b. Herman Abraham--		4) op 15 October 1910 gem. Zierikzee Z ond./land 5) Nat. Ned	
8) van Abraham-- en van Gras, Regina--		geb. op 28 Oct 74 te Gv	
9) Geslachtsnaam en 10) Voornamen Stuster, Maria Theresia Theo- dora Hendriks, Helena Wilhelmina		11-12) Geboren op 28 Apr 04 te Asd op 16 mrt 21 te MrCornelisNI	13) Huwelijk gesloten op 13 Jan 32 te Asd op 15 apr 64 te Asd
14-15-16) Huwelijk ontbonden op 9 mrt 64 door S te Asd		17) Afgevoerd (dagt. en gem.) 19 Jul 52 naar	
21) Dagt. aangifte	22) Gemeente en adres ZIERIKZEE ASD div adressen 26 JvdHeydenstr 47 III 1e Jv/dHeijdenstr 68hs Amstel 126 I+II+III Ernest Staesstr 27 hs G Flinkckstr 183 I	21)	22)
5 Mei 31			
12 Jul 39			
19 Jul 52			
13 Nov 52			
8 Jun 53			
11 Jan 54			
		Overleden te AMSTERDAM op 1 okt 67, Akte No. 9-730 Naam gerechtskundige/liddehouwer W J P Wierman	

Bron: Gezinskaart Amsterdam

26) EIGEN en STIEFKINDEREN (alleen invullen op kaart GEZINSHOOFD)			
27) A. H. O. Dagtekening	28) Geslachtsnaam en 29) Voornamen	30-31) Geboren	32) Verh. gezinsh. 33-34) Aanteekeningen
I 14 Jul 52	Wilkens, Hans	op 23 Apr 32 te Asd	Z bij Brnker Maria
II 19 Jul 52	Abraham Maria	op 7 Sep 36 te Asd	Z bij Brnker Maria
III 19 Jul 52	Hendrikus Johannes Maria =	op 28 Jun 43 = te Asd =	Z bij Brnker Maria
IV 19 Jul 52	Margaretha Regina Selma Ma- ria	op 1 Dec 46 = te Asd =	d bij Brnker Maria
V 25 Sep 67 Amoyfoord	Ravenswaay, Geraldo Mario Wilkens,	op 31 Jan 50 = te Asd =	= sz
VI	Hendriks, Regina Helena	op 20 mei 53 = te Asd =	= sd
VII	Marinus Adolf	op 12 Jan 56 = te Asd =	= sz
VIII		op	

Abraham Maria (Bram) Wilkens en zijn moeder Maria Theresia Theodora Stuster
Bron: Privécollectie B. Wilkens

Zoon Bram (Abraham Maria) weet daar het volgende over te vertellen: ... *We hebben met het gezin in de Hollandsche Schouwburg gezeten voor op transport te gaan, m'n vader, m'n moeder, ikzelf en m'n andere broer. We hebben er 2 dagen en 2 nachten gezeten. We kregen er wel eten. Ik heb daar met andere kinderen wel gespeeld. Als kind van, hoe oud was ik, 7 jaar, dan begrijp je helemaal niet wat er aan de hand is. Je zit daar in zo'n theater, je kreeg er ook wel eten en je ziet allerlei mensen binnenkomen. Ik zie nog een dikke Duitser die op het podium klom, om stilte vroeg en dan riep hij namen af van de mensen die naar buiten moesten. Buiten stonden overvalwagens die ze naar het Amstelstation brachten waar ze dan naar Westerbork gingen. Ik heb nonnetjes gezien, paters heb ik gezien, ik heb er van alles gezien, kinderen .... Nou ja, op een gegeven moment word je omgeroepen en pak je je speelgoed en ik weet niet wat, we hadden alleen maar een tasje bij ons, want alles moesten we achterlaten en dan ga je naar de ingang en dan zegt er zo'n k....z.. , die achter zo'n desk zit, een Duitser, die zegt, je mag naar huis. Nou dat is heel raar. Maar dat is gekomen doordat, dat ik hier nog zit, dat komt omdat m'n moeder katholiek was, ze waren gemengd gehuwd. ... We waren christelijk opgevoed, katholiek gedoopt en zo. Dat zijn natuurlijk allemaal dingen die meegespeeld hebben. We zijn naar huis gegaan en m'n vader is gelijk gaan onderduiken. ... Na de oorlog is hij weer boven water gekomen: had hij aan de overkant van de straat ondergedoken gezeten; hij zag ons elke dag!"*

Herman Wilkens

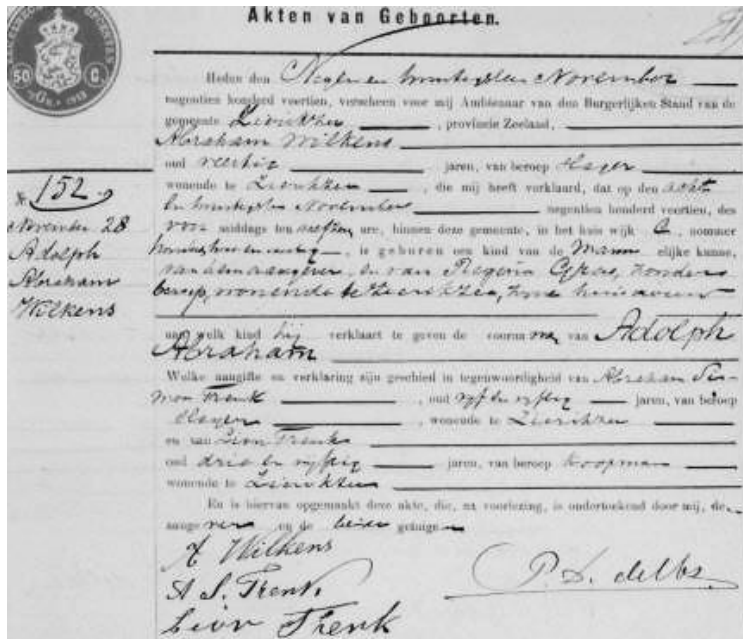
Bron: Privécollectie B. Wilkens

De broers Dolf en Herman

Bron: Privécollectie B. Wilkens

Herman Wilkens overleed op 1 oktober 1967 te Amsterdam.

5 Adolph (Dolf)
Abraham Wilkens
werd geboren
op 28-11-1914
in Zierikzee

Bron: Gemeentearchief
Zierikzee; Geb 1914 aktenr
152

Toen hij uit Zierikzee moest vertrekken ging Adolph Abraham (Dolf) naar Den Haag. Hij woonde daar op de Neuhuyskade 94. Toen ook hij naar Amsterdam moest, kwam hij daar terecht op de Rapenburgstraat 52hs.

Lena en Dolf?

Bron: Privécollectie B. Wilkens

Bram Wilkens: "Dolf was naar Den Haag gegaan. Hij kreeg daar verkering, is ondergedoken. Zij werd gearresteerd en de SD heeft haar gedwongen te vertellen waar hij ondergedoken zat. Als je daarmee te maken had, met de SD. Hij had z'n haar geblondeerd en zo. Hij was nog erg jong, 29 geloof ik. En zo is iedereen ellendig aan z'n eind gekomen."

Misschien zagen sommige inwoners van Zierikzee de in een rechtszaak genoemde A.W. aan voor Abraham Wilkens. De Zierikzeesche Nieuwsbode achtte het raadzaam (misschien op "aanraden" van Abraham zelf) dat de genoemde A.W. NIET de alom gerespecteerde en "te dezer stede wonende veehandelaar en vleeschhouwer, de heer A. Wilkens" was.

— In ons nummer van 4 Januari hebben wij onder de rubriek „Rechtszaken” vermeld, dat bij bevelschrift der arrondissements-rechtbank alhier de zaak tegen A. W., 39 jaar, koopman alhier, beklaagd van valsheid in geschrifte en gebruikmaking van dat geschrift, is verwezen naar de openbare terechtzitting. Daar voor A. W. de ook te dezer stede wonende veehandelaar en vleeschhouwer, de heer A. Wilkens kan gehouden worden, zoo achten wij het ter voorkoming van moreele en financiële schade noodig in ons blad te vermelden, dat A. W. niet is genoemde A. Wilkens.

Bron: Zierikzeesche Nieuwsbode 15-1-1910

Abraham Wilkens lopend op het Havenpark (toen Oude Haven) in Zierikzee.

Collectie M. de Ruiter

 Diegene, die van af Dinsdag een **zwarte tweejarige Os vermist**, kan dezelve terugbekomen tegen betaling der onkosten bij A. WILKENS, St.-Domusstraat, Zierikzee.

Bron: Zierikzeesche Nieuwsbode 7-10-1912

Bron: Zierikzeesche Nieuwsbode 8-1-1917

TE KOOP GEVRAAGD:
 Jonge VEULENS,
Belgisch model, door A. WILKENS, Zierikzee.

de mooiste toom zilverbraks dhr. J. J. Hendrikse; voor de beste inzending Poules Pintates dhr. J. J. Romeijn; voor de mooiste Wyandottes dhr. A. Wilkens; voor de grootste en beste inzending Pluimveevoeding dhr. P. Sluis; voor het beste koppel postduiven dhr. P. J. Bierens; voor de beste Mechelsche hen dhr. C. C. D. Timmerman; voor de mooiste inzending ter opluistering dhr. C. O. J. Hendrikse. Wij laten hieronder alle prijswinnaars volgen:

1e prijs: Patrijs Leghorn 0—2, M. Ber- man, Zonnemaire; id. 1—0, dezelfde; 1e pr. Barnevelder 1—0, C. Overdulve, Z.zee; 2e pr. Witte Wyandottes 0—1, A. Wilkens, Z.zee; 1e pr. id. id. 0—1, dezelfde; 3e pr. Patrijs Leghorn 0—1, J. J. Leuwe, Z.zee.

Abraham Wilkens was behalve slager ook sierpluimveehouder. Hij deed zo af en toe mee aan de tentoonstellingen van Pluimveevereniging Excelsior in Zierikzee. En viel daar in de prijzen met zijn Witte Wyandottes!

Bron: Zierikzeesche Nieuwsbode 30-6-1922

TE KOOP GEVRAAGD:

**3- en 4-jarige Ruin-
 en Werkpaarden,**
 ook veulendragend, zwaar model.
 Aanbiedingen zoo spoedig mogelijk
 door **A. WILKENS.**

Bron: Zierikzeesche Nieuwsbode 1-1-1924

Heden overleed, tot onze diepe
 droefheid, onze onvergetelijke Neef
 en Compagnon, de Heer
Abraham Simon Frenk,
 in den ouderdom van bijna 65 jaar.
 ZIERIKZEE, 18 Januari 1925.
 Uit aller naam,
A. WILKENS.
R. WILKENS—GRAS.

Een collega en familielid overleed.

Bron: Zierikzeesche Nieuwsbode 19-1-1925

**** Ondergeteekenden betuigen langs
 dezen weg hun hartelijken dank voor
 de vele ontvangen bewijzen van deel-
 neming, tijdens de ziekte en na het
 overlijden van onzen onvergetelijken
 Broeder en Neef, den Heer ABRAHAM
 SIMON FRENK.**

BETJE FRENK.
LION FRENK.
A. WILKENS.
R. WILKENS—GRAS
 en Kinderen.
 ZIERIKZEE, Februari 1925.

Bron: Zierikzeesche Nieuwsbode 9-2-1925

Heden overleed, tot onze diepe
 droefheid, onze onvergetelijke Neef,
 de Heer
Abraham Simon Frenk,
 in den ouderdom van bijna 65 jaar.
 ZIERIKZEE, 18 Januari 1925.
SELMA WILKENS.
ISIDOR WILKENS.
LENA WILKENS.
HERMAN WILKENS.
ADOLF WILKENS.

Er werd vaak geadverteerd in de Zierikzeesche Nieuwsbode.

 De Familie A. S. FRENK
 geeft kennis dat zij hare
Vleeschhouwerij
 heeft overgedaan aan den Heer A.
 WILKENS en beveelt hare opvolger
 in ieders gunst aan, onder dankzegging
 voor het genoten vertrouwen.

Mij refererende aan bovenstaande
 geeft ik kennis de
Vleeschhouwerij
 van de Familie A. S. FRENK te
 hebben overgenomen en beveel mij
 hierbij beleefd in ieders gunst aan.
 Zierikzee, April 1932.
A. WILKENS.

Abraham Wilkens neemt de slagerij
 in de Maarstraat B 378 ("nu" 15)
 van Abraham Simon Frenk over

Bron: Zierikzeesche Nieuwsbode 11-4-1932

 A. WILKENS,
 voorh. Fam. A. S. FRENK.
Rund- en Varkensslagerij.
 p. f.

Bron: Zierikzeesche Nieuwsbode 2-1-1933

Bram Wilkens: "Mijn opa Abraham was vroom, mijn oom les ook maar Dolf niet."

Toch verkocht hij varkensvlees en spek.

VLEESCHHOUWERIJ
A. WILKENS,
 voorheen Fam. A. S. FRENK,
 MAARSTRAAT B 378 - TEL. 111.
 Van af heden en dagelijks
versch Varkensvleesch
 verkrijgbaar,
 tegen onderstaande prijzen.

CARBONADES .	32½ ct.	} ALLES PER 5 ONS
LAPPEN . . .	37½ "	
DIK VET SPEK	12½ "	
MAGER SPEK .	20 "	
BLADREUZEL .	17½ "	
Koppen en Pooten	10 "	

**WORST of GEHAKT 30 ct. per
 pond of 4 pond voor f 1,00.**
 Aanbevelend, als boven.

Bron: Zierikzeesche Nieuwsbode 11-4-1932

**Willen de Kerstdagen gezellig zijn, dan
 moet daar ook 'n fijn stukje vleesch bij zijn!
 Maar dan moet 't ook uit de van ouds bekende
 Vleeschhouwerij van A. WILKENS wezen**

Kwaliteit hoog Prijsen laag

RUNDEVLEESCH :	VARKENSVLEESCH :
Lappen . . . . . f 0,35	Lappen . . . . . f 0,35
Gehakt . . . . . f 0,32 ^s	Carbonade . . . . . f 0,35
Rollade . . . . . f 0,37 ^s en f 0,40	Rollade . . . . . f 0,40
Ribben, Rosbief en Lenden. f 0,40	Fricandeau . . . . . f 0,40
Biefstuk en Haas . . . . . f 0,50	Worst of Gehakt . . . . . f 0,35
	Biefstuk . . . . . f 0,50

Alles per 5 ons Onder aanbeveling

Bron: Zierikzeesche Nieuwsbode 20-12-1935

In 1933 vierden Abraham en Regina hun 30-jarig huwelijk.

Donderdag 2 Eloe! (24 Aug.)
 hopen onze geliefde Ouders,
 A. WILKENS,
 R. WILKENS—GRAS,
 hun **30-jarige**
Echtvereniging
 te herdenken.
 Hun dankbare Kinderen.
 Zierikzee, Aug. 1933. 2540

Bron: Nederlands Israëlitisch
 Weekblad 25-8-1933

Vleeschhouwerij
I. WILKENS Maarstr. B 378
 Dagelijks te bekomen
 prima kwaliteit
Lams- en Schapenvleesch
 Onder aanbeveling
 P.S. Wegens Israel. Feestdag a.s.
 Woensdag gesloten.

Bron: Zierikzeesche
 Nieuwsbode 13-9-1937

Ondergetekende,
 A. Wilkens, deelt hierbij
 mede dat hij zijn
Rund-, Kalfs- en
Varkensslagerij
 heeft overgedaan aan
 zijn zoon I. WILKENS
 Zijn cliëntèle dankend
 voor het genoten ver-
 trouwen,
A. Wilkens
 Zierikzee

Bron: Zierikzeesche
 Nieuwsbode 14-6-1937

In 1937 was Abraham 63 jaar oud. Blijkbaar was het voor hem tijd om zijn (zo te zien geen koosjere) slagerij ook formeel in handen te geven van zijn zoon Izaak (Abraham). En zoals dat hoort kondigde hij dat aan in de krant. Nicht Betje Frenk bleef er gewoon wonen.

Abraham Wilkens
 rechts trekkend aan
 het touw, zijn zoon
 Izaak in het midden
 en rechts zijn dochter
 Selma voor de slagerij
 Maarstraat 15 (toen
 B378).

Foto uit 1930-1935

Bron: Beeldbank Zierikzee
 ZZE 0635

aan hooge aan de hygiene te stellen eischen voldoet wat den geheelen inventaris betreft, waarin men naast een moderne koelkast, de verchromde stangen en staven ziet (geleverd door de fa. M. A. Andriesen te Rotterdam, een zaak voor slagerij-inventarissen), waaraan de vleezen van rund of varken zijn opgehangen. De heele winkel is met tegels bezet, terwijl bij gelegenheid der opening verschillende bloemstukken deze nette zaak versierden.

— Ook op de slagerij, hoek Maarstraat, gedreven door dhr. I. Wilkens, voorheen door de familie Frenk, willen we hier de aandacht vestigen en wel zeer speciaal op een koelkast „Sigma”, die in den vorm van een cel is gebouwd en die, zoowel buiten als binnen, geheel met tegels is bezet, wat de zuiverheid ten goede komt. De celkast werd geleverd door E.M. Electrostrom (agentschap Andriessen, Rotterdam).

Izaak ging met zijn tijd mee en moderniseerde de slagerij in de Maarstraat door een koelcel te laten aanleggen.

Bron: Zierikzeesche Nieuwsbode 4-6-1938

Onze Slagerijen zijn beide Kerstdagen en Nieuwjaarsdag gesloten

Joh. G. L. de Bie	J. Ornée
L. C. v. d. Graaf	C. J. Simmers
A. Schell	Jac. Dekker
I. Wilkens	L. Berman
A. Plaating	J. Berrevoets
D. v. d. Welle	

Er waren nogal wat slagerijen in Zierikzee.

Bron: Zierikzeesche Nieuwsbode 23-12-1937

Steeds verkrijgbaar :

	per pond
Dik vet gezouten Spek . . .	40 ct.
Mager gezouten Spek . . .	45 „
Versche Worst	50 „
Rundergehakt	50 „
Runderlappen en Rollade vanaf	55 „

Vleeschhouwerij I. WILKENS.
TELEFOON 111.

Bron: Zierikzeesche Nieuwsbode 10-8-1938

Terstond gevraagd een
flink net Melsje,
niet beneden 18 jaar.
I. WILKENS, Hofferplein.

Bron: Zierikzeesche Nieuwsbode 13-3-1939

Het gezin Izaak (Abraham) Wilkens woonde aan het begin van de oorlog op het Hofferstraat nr 38 (toen Hofferplein D 376).

Abraham Wilkens woonde met dochter Selma en zoon Adolph Abraham op Breedstraat 10 (toen Breestraat C 562).

Breedstraat 10 vroeger (bron: Zierikzee zoals het was deel 4 foto 58) en in 2016

Vleeschhouwerij I. Wilkens
 Maarstraat - Telef. 111
 Dagelijks te bekomen:
 prima kwaliteit
Kalfsvleesch
 Onder aanbeveling.

Bron: Zierikzeesche Nieuwsbode 17-1-1939

Morgen (Zaterdag) wederom
prima blank kalfsvleesch
 Vleeshouwerij I. WILKENS.

Bron: Zierikzeesche Nieuwsbode 20-1-1939

Regina Gras, de echtgenote van Abraham Wilkens, overleed op 16-12-1941 te Zierikzee.

Akten van Overlijden.

Nr 97
Regina
Gras

Heden den zeshinder December
negentien honderd een-en-veertig, verschen voor mij Ambtenaar van den Burgerlijken Stand der
gemeente Zierikzee: Hijl, Reinder
van beroep Arbeidschaker, oud 70 en veertig jaeren,
woonende te Zierikzee
die verklaarde, daarvan uit eigen wetenschap kennis dragende, dat op den zeshinder
December negentien honderd een-en-veertig, des voors middags
te kwart over twee uur, in deze gemeente is overleden:
Gras, Regina
oud veertig en zestig jaeren, geboren te Badhuizen
van beroep jongtin, wonende te Zierikzee, Oudekerk
van: Wilkens, Abraham, zoon van Cyraas, Joël, en
van: Heijmans, Sara, beide overleden.

Waarvan akte, welke overeenkomstig de wet is voorgelezen.

[Handwritten signatures]

Overlijden Regina Gras
16-12-1941

Bron: Gemeentearchief
Zierikzee, Overlijden 16-12-
1941, nr 97

De verschrikkingen van de oorlog zijn haar bespaard gebleven. Zij ligt begraven op de Joodse begraafplaats in Zierikzee: een liggend steentje in het gras.

Nadat zij in 1942 naar Amsterdam moesten verhuizen, moesten zij daar onderdak verkrijgen. Ook daar werden zij uiteraard geregistreerd. Abraham ging inwonen bij zijn zoon Herman en zijn gezin in de 2^e Jan van der Heijdenstraat 47 III. Daar werd hij op 12-7-1943 opgepakt en gedeporteerd.

Bram Wilkens daarover:

“Opa Abraham is toen hij in Amsterdam kwam, een poosje bij ons komen wonen. Je moest je eerst bij de Joodse Raad melden waar je ging wonen. Ik herinner me niet veel van hem, het leek me een hele oude man, in het zwart gekleed, wat ze dan noemen ouderwets. Hij heeft me eens een klap voor m’n kop gegeven, omdat ik met de ijverig gespaarde bruine bonen zat te spelen. Tja, dát mocht niet. En verder: hij was vaak weg, m’n vader natuurlijk ook, wat ze deden weet ik niet.

... Hij had een groot kleed, wit met zwart, met een heleboel knopen, dat had hij meegenomen toen hij verplicht was om naar Amsterdam te gaan. Ik weet nog dat hij het in huis had bij ons. Hij heeft vergeten het mee te nemen toen hij opgehaald werd...

Ik zie nog voor me hoe hij weggehaald is. Er kwam een Nederlander met een zwarte leren jas en een SS-er met een hoop lawaai boven. Ze moesten Abraham Wilkens hebben. Ze kijken in de voorkamer en in de achterkamer. Toen zei die Duitser, nou klaar, dan gaan we weer, maar toen zei die Nederlander, wat is dáár. Hij bedoelde het zijkamertje. Het was maar een klein huisje hoor, een voorkamer, een zijkamertje en een achterkamer. Maar in die zijkamer lag m’n opa. Nou, aankleden en mee. We hebben nog voor het raam gestaan toen hij in de overvalwagen stapte. Nou, dat is het laatste wat ik van hem gezien heb.... “

acc BS + 2134		Overleden te <i>zie 35</i> op	2) Gezinsv.		
3) Gesl. n. a) Wilkens--		4) op 28 October 1874	7) Beroep (h-o)		
b) Abraham--		gem. 's-Gravenhage	slager(h)-veehande- laar		
Voorn. van Isaac--		5) Nat. Ned			
en van Frank, Lena--		geb. op	te		
9) Geslachtsnaam en 10) Voornamen		11-12) Geboren	13) Huwelijk gesloten	14-15-16) Huwelijk ontbonden	17) Afgevoerd (dagt. en gem.)
I Gras, Regina		op 29 Nov 72	op 24 Aug 03	op 16 Dec 4 door 0	
II		te Bastheim D1	te Gulpen	te Zierikzee	
21) Dagt. aangifte		22) Gemeente en adres	21)	22)	
3 Nov 41		ZIERIKZEE			
18 Jul 42		PB 5044			
12 Jul 43		ASD 2e Jvd Heydenstr 47 I I			
		DUITSCHLAND			

26) EIGEN en STIEFKINDEREN (alleen invullen op kaart GEZINSHOOFD)					
27) A.H.O. Dagteekening	28) Geslachtsnaam en 29) Voornamen	30-31) Geboren	32) Verh. gezinsv.	33-34) Aanteekeningen	
I A 18 Jul 42	Wilkens, Selma X	op 7 Jun 04	Z	X	
II H met	Izaak Abraham	op 19 Mei 05	Z		
E L Israëls		te Zierikzee			
III A 28 Aug 24	Lena Y	op 19 Sep 06	d	X	
Schiedam		te Zierikzee			
IV A 5 Mei 31	Herman Abraham	op 15 Oct 10	Z	X	
Asd		te Zierikzee			
V A 7 Jul 42	Adolph Abraham	op 28 Nov 14	Z		
GV		te ~~Asd~~ Zierikzee			
VI		op			
VII		te			
VIII		op			
IX		te			

Bron: Gezinskaart Amsterdam NL-SAA-5239675

acc BS 152		Overleden te <i>Polen</i> op <i>31. Oct. 44</i>	2) Gezinsv. vader		
3) Gesl. n. a) Wilkens--		4) op 28 November 1914	7) Beroep (h-o)		
b) Adolph Abraham--		gem. Zierikzee Z	kantoorbe huiskn		
Voorn. van Abraham--		5) Nat. Ned			
en van Gras, Regina--		geb. op 28 Oct 74	te Gv		
		geb. op 29 Nov 72	te Bastheim		
9) Geslachtsnaam en 10) Voornamen		11-12) Geboren	13) Huwelijk gesloten	14-15-16) Huwelijk ontbonden	17) Afgevoerd (dagt. en gem.)
I		op	op	op	door
II		te	te	te	door
21) Dagt. aangifte		22) Gemeente en adres	21)	22)	
3 Nov 41		ZIERIKZEE Breedstr C			
17 Jul 42		PB 5045			
21 Jan 43		GV Neuhuyskade 94			
2 Feb 44		ASD Rapenb. ste 52 hs			
		DUITSCHLAND			

Bron: Gezinskaart Amsterdam NL-SAA-5239676

acc BS 80		Overleden te <i>xie 35</i> op		2) Gezinsv.	
3) Geïnm. Wilkens--		4) Geboren op 19 Mei 1905 gem. Zierikzee Z		7) Beroep (h-o) slager(h)	
Voorn. Izaak Abraham--		5) Nat. Ned			
8) van Abraham-- geb. op 28 Oct 74 te Gv		van Gras, Regina-- geb. op 29 Nov 72 te Bastheim			
9) Geslachtsnaam en 10) Voornamen Israëls, Estella Lina		11-12) Geboren op 17 Apr 07 te Sappemeer	13) Huwelijk gesloten op 20 Mrt 34 te Winschoten	14-15-16) Huwelijk ontbonden op door	17) Afgevoerd (dagt. en gem.) NI J
21) Dagt. aangifte		22) Gemeente en adres ZIERIKZEE B Hofferpl 8 151 i			
3Nov41 PB 5046		20Jul42 ASD Roompotstr 6 2hg		3Jul43 DUI TSCHLAND	

26) EIGEN en STIEFKINDEREN (alleen invullen op kaart GEZINSHOOFD)					
27) A.H.O. Dagtekening	28) Geslachtsnaam en 29) Voornamen Wilkens, Bertha Regina	30-31) Geboren op 13 Aug 36 te Zierikzee	32) Verh. gezinsv.	33-34) Aanteekeningen	

Bron: Gezinskaart Amsterdam NL-SAA- 5239715

acc BS 76		Overleden te <i>xie 35</i> op		2) Gezinsv. man	
3) Geïnm. Israëls--		4) Geboren op 17 April 1907 gem. Sappemeer Gr		7) Beroep (h-o) zonder	
Voorn. Estella Lina--		5) Nat. Ned			
8) van Jozef-- geb. op		van Cohen, Bertha Bath Sebah-- geb. op			
9) Geslachtsnaam en 10) Voornamen Wilkens, Izaak Abraham		11-12) Geboren op 19 Mei 05 te Zierikzee	13) Huwelijk gesloten op 20 Mrt 34 te Winschoten	14-15-16) Huwelijk ontbonden op door	17) Afgevoerd (dagt. en gem.) NI J
21) Dagt. aangifte		22) Gemeente en adres WINSCHOTEN Zierikzee Hofferpl B 151 i			
20Mrt34 PB 002177		5Aug41 ASD Roompotstr 6 2hg		2Jul43 DUI TSCHLAND	

Bron: Gezinskaart Amsterdam NL-SAA-3666177

acc BS 83		Overleden te <i>xie 35</i> op		2) Gezinsv. vader	
3) Geïnm. Wilkens--		4) Geboren op 13 Augustus 1936 gem. Zierikzee Z		7) Beroep (h-o)	
Voorn. Bertha Regina--		5) Nat. Ned			
8) van Izaak Abraham-- geb. op 19 Mei 05 te Zierikzee		van Israëls, Estella Lina-- geb. op 17 Apr 07 te Sappemeer			
9) Geslachtsnaam en 10) Voornamen		11-12) Geboren op	13) Huwelijk gesloten op	14-15-16) Huwelijk ontbonden op door	17) Afgevoerd (dagt. en gem.)
21) Dagt. aangifte		22) Gemeente en adres ZIERIKZEE Hofferplein B 151 i			
20Jul42 ASD Roompotstr 6 II		2Jul43 DUI TSCHLAND			

Bron: Gezinskaart Amsterdam NL-SAA-5239683

N^o C. 7793

Heden de negende Mei negentienhonderd vijftig
is door mij, ambtenaar van de burgerlijke stand der gemeente 's-Gravenhage, ingeschreven
een schriftelijk gedane aangifte vanwege de Minister van Justitie, waaruit blijkt, dat op
 twee juli negentienhonderd drie en veertig
in Głobedów in Polen is overleden:

Wilkens, Selma, geboren teven Juni
 negentienhonderd vier te Zierikzee,
 wonende te 's-Gravenhage, dochter van:
 Wilkens, Abraham en: Gras, Regina.

Hiervan is deze akte opgemaakt.

Bron:
Stadsarchief Den
Haag Overl 1950
akte C 1193

Lena en Herman Abraham (kinderen van Abraham en Regina) waren na de oorlog nog in leven.

Bram Wilkens over de gedwongen verhuizing vanuit Zierikzee naar Amsterdam:

"Ze zeiden, jullie moeten allemaal hier Zeeland uit naar Amsterdam en dan was het de bedoeling dat ze naar het getto zouden gaan. Je moest het zelf maar uitzoeken. Als je niets had, een huis, om te huren, ja, dan moest je naar de Joodse wijk" .

Bram Wilkens over de oorlogstijd:

"In Amsterdam was het een verschrikkelijke tijd. Je lag als gezin uit elkaar. Je had een vader die met een ster op liep. Hij was al een paar keer opgepakt, dan moest hij in Schiphol gaan werken.

M'n moeder, ja: er was geen eten, niets. Maar soms kwam m'n vader 's avonds en waar hij het vandaan had, ... kwam hij met een kat! En dan slachtte hij die; kattenvlees smaakt als kip, hoor.

Ik was een dierenliefhebber, dus die kat mocht die nacht bij mij in bed. Maar de volgende morgen : m'n vader was kapper, dus die had een heel scherp scheermes , dus, in de keuken .... Ik heb het wel gegeten. Er was anders niks.

We waren zo arm, dat m'n broer en ik, we gingen huis aan huis aanbellen, je had geen schoenen meer, je liep op je blote voeten en je bedelde om aardappelschillen. Je zag de mensen dood vallen op straat. In de Sarphatistraat lag het vuil meters hoog opgestapeld. Je kon er bijna niet meer in. Het vuil werd niet meer opgehaald.

Je hebt eigenlijk geen jeugd gehad, hé. Je ging niet naar school en op straat werd je gediscrimineerd. Als kind zijnde, wist je veel: "Je vader is een jood, je vader is een jood", riepen ze. Je beseft het op dat moment niet, maar later ga je denken. Natuurlijk heeft niet iedereen zo geleefd, dat je zo beperkt was, maar toch ...

Mijn moeder moest overal voor zorgen. Bijvoorbeeld. In de Van Woustraat liep de tram en daar waren allemaal van die houten blokjes, die lagen tussen de tramrails. Nou, huppakee, 's morgens vroeg ging ze die halen, dan konden we die in 't potkachelkje doen. En ja, dan werd ze gearresteerd, heeft ze twee dagen in het politiebureau gezeten en dan wist je niet waar je moeder was. Je vader was er niet, was vaak weg. Wat hij deed wist ik niet.

Op een dag was er geen hout meer. En ik vergeet het nooit meer. Ik ben toen samen met m'n broer naar de Portugese synagoge gegaan, ben daar naar binnen gegaan en heb daar planken uit de vloer gesloopt. (Dat gebouw lieten ze voor wat het was, wonderlijk, hé?) En dan liepen we met dat hout weer naar huis en dan hadden we weer wat voor het potkachelkje. We zijn ook in andere huizen geweest, leegstaande huizen, misschien van Joodse mensen. Ja, je gaat op de roof.

Op de Amstel lagen bijvoorbeeld schepen, barstensvol met aardappelen. Je had zelf niet te eten, er was helemaal niks. Dat werd in zakken gedaan, stonden Duitsers bij, hé, en dat werd dan op een vrachtauto geladen en je had een zakmes en een tas eronder (zo ...) en je had een tas vol met aardappelen.... Je was op die leeftijd al zelfstandig. Dat heeft je voor de rest van je leven gevormd.

We woonden in de 2e Jan van der Heijdenstraat, bij de Van Woustraat bij de Ceintuurbaan, de Valeriusstraat, bij de Albert Cuyppstraat, zeg maar. Daar heeft zich van alles afgespeeld met die Duitsers. Het was een buurt, het was eigenlijk het Joodse gedeelte van Amsterdam, daar woonden voor de oorlog de meeste Joden. Er zijn bij ons in de straat en al die andere straten zó veel Joden weggehaald, ongelooflijk veel; mannen, vrouwen, kindertjes, ze namen alles mee ...

Dan is het in Zierikzee (hier, waar ik nu woon), nog redelijk geweest. Er is hier ook weinig gebrek geweest, hoewel het geen vetpot was. Je had hier de boeren, natuurlijk.

Mijn moeder is trouwens ook wel op de fiets, over de Amstelbrug, gegaan en dan langs de boer.

...

Mijn oudste broer is intussen overleden. Die was van 1932 (ik ben van '36). Ik heb nog een zus van 1946, die heeft de oorlog dus niet meegemaakt en ik heb een broer uit 1943, een oorlogskindje dus, maar die heeft dat ook niet bewust meegemaakt, hij was 2 jaar toen de oorlog afgelopen was. Hoe is het mogelijk dat als je in zo'n situatie zit, die zo explosief is, dat je dan nog kinderen ging maken!"

Bram Wilkens over de tijd na de oorlog:

"Na de oorlog moest ik van school af want er moest geld verdiend worden, want er was geen inkomen in het gezin. De ratten lagen voor de deur, bij wijze van spreken. Alles wat van hout was hebben we aan puin gehakt om te kunnen stoken, stoelen, tafels, bedden, alles. Die koude winter, hé.

....

Mijn vader is na de oorlog eerst bij de BS (Binnenlandse Strijdkrachten) geweest en daarna heeft hij gesolliciteerd bij de gemeente Amsterdam en is daar tramconducteur geworden. Ik vergeet nooit dat hij boven kwam: "Ik heb een baan, ik heb een baan!" .

...

Ik ben na de oorlog bij een Joodse firma gaan werken. Ik mocht mezelf daar geen Bram noemen maar Wil. Later heb ik begrepen dat hij geen Joodse namen wilde in zijn zaak. Daar heb ik tien jaar gewerkt, in die winkel, kampeerartikelen, dekens, de duvel en z'n ouwe moer, echt op z'n Jiddisch. Hij was zelf Joods. Ik was een van de weinige mannen die 's zaterdags vrij was. Want op shabbath was de winkel gesloten natuurlijk. ... Vrijdags 's middags moest ik naar z'n huis komen en wat pannen op het gas zetten en zo. Hij zei op een keer: wil je morgen naar de sjoel komen, de Jacob Obrechtstraat. Ik vergeet dat nooit: ik wilde dat wel doen maar ik was nog nooit in zo'n sjoel geweest. Kom ik daar binnen en toen zie ik hem zitten, vrouwen boven, mannen beneden. Kinderen van zijn familie had hij over en die zaten bij hem. Of ik die even naar huis kon brengen. En hij zei toen: ho, eens even, heb je niets bij je om op je hoofd te doen? Ik zei, alleen m'n zakdoek. Nou, zei hij, leg die maar op je hoofd. ... Van die man heb ik het vak geleerd en daarna ben ik voor mezelf begonnen, ik ben naar Goes gegaan en naar Zierikzee en Middelburg. Ik verkocht spijkerbroeken, sportieve kleding, ook hier in Zierikzee heb ik een kledingzaak gehad: het 'Dumppaleis'. En in Middelharnis heb ik ook gezeten. De zaak in Zierikzee heb ik verkocht aan Verschoore, die toen zat aan de overkant. En die heeft het na ongeveer een jaar weer verkocht aan Specsavers. Ik ben daar in 1964 begonnen. En ik ben in 2008 gestopt toen bij mijn vrouw kanker werd geconstateerd. Toen dacht ik: Schluss!. Want die zaken: tja, je rent van hot naar her en toen ik ziek werd, en ik moest revalideren, heb ik een aantal zaken verkocht. Alleen Zierikzee heb ik nog aangehouden. Ik heb m'n portie dus wel gehad in die 55 jaar. Maar ik heb het wel met plezier gedaan, ik vond het altijd leuk... Ja, en nu ben ik alleen."

Bram Wilkens in 2016

Verdere bronvermelding:

Zierikzeesche Nieuwsbode via Krantenbank Zeeland
Nieuw Israeltisch Weekblad (NIW) via Delpher

Breedstraat 10:

Abraham Wilkens

's-Gravenhage, 28-10-1874

Auschwitz, 5-2-1943

Hij bereikte de leeftijd van 68 jaar

Selma Wilkens

Zierikzee, 7-6-1904

Sobibor, 2-7-1943

Zij bereikte de leeftijd van 39 jaar

Adolph Abraham Wilkens

Zierikzee, 28-11-1914

Polen, 31-3-1944

Hij bereikte de leeftijd van 29 jaar

Hofferstraat 38:

Izaak Abraham Wilkens

Zierikzee, 19-5-1905

Sobibor, 28-5-1943

Hij bereikte de leeftijd van 38 jaar

Estella Lina Israëls

Sappemeer, 17-4-1907

Sobibor, 28-5-1943

Zij bereikte de leeftijd van 36 jaar

Bertha Regina Wilkens

Zierikzee, 13-8-1936

Sobibor, 28-5-1943

Zij bereikte de leeftijd van 6 jaar

